

De

NUMMER 11 /// JAARGANG 86 /// 25 FEBRUARI 2011

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

Carrière met God

Politiek is niet alles

Bid en werk

**Christen zijn
op je werk**

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie Prof. dr. Ad de Bruijne
(hoofdredacteur), drs. Heleen Sytsma - van Loo
(eindredacteur), drs. Bas Luiten, drs. Janneke Burger -
Niemeijer, dr. Hans Schaeffer

Brede redactie Kernredactie plus prof. dr. Erik
de Boer, prof. dr. Sander Griffioen, prof. dr. Gert
Kwakkel, Jan Westert

Beeldredactie drs. Frouckje van der Wal

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie,
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat
met (abonnementen)administratie te maken
heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar
De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie |
www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 96

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 49,95 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-

- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december
- opzegging van het abonnement dient 1 maand
voor aanvang van het nieuwe abonnementsjaar
schriftelijk of per e-mail te geschieden
(voor 1 december)

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99

*Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.*

Foto cover: Frouckje van der Wal

www.dereformatie.nl

SAMEN STUDEREN MET NGK?

TEKST: AD DE BRUIJNE, HOOFDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Een merkwaardig verzoek. De Nederlands Gereformeerden willen met de vrijgemaakten aan de studie. Over de vraag of homoseksuele christenen ambtsdrager kunnen zijn. De Landelijke vergadering van de NGK heeft aan de Synode van de GKV gevraagd om daarover samen na te denken. Bedoelen ze nu homoseksuele ambtsdragers met of zonder relatie? Zonder, dacht ik eerst. Het leek me sterk dat de NGK zou veronderstellen dat de GKV wilde nadenken over homo-ambtsdragers met relatie. Maar ja, waarom zou je moeten nadenken over homoseksuele ambtsdragers zonder relatie? Dat is toch geen probleem? Al sinds jaar en dag kennen onze kerken homoseksuele predikanten, ouderlingen en diakenen. Sterker nog: het zouden er meer moeten zijn en ze zouden er openlijker voor moeten durven uitkomen. Dat helpt andere homo's in de gemeente om zich veilig te voelen en God vast te houden. Bij nader inzien leek het me daarom sterk dat de Landelijke Vergadering deze open deur al studierend nog eens wilde intrappen.

Dus gaat het wel over homo's met een relatie. In de NGK bestaat inderdaad verschil over de vraag of zij ambtsdrager kunnen zijn. Daarover wil de NGK graag met de vrijgemaakten nadenken. Is dat niet erg naïef? Weten ze dan niet dat homoseksuele relaties in de GKV officieel worden afgekeurd? Ook als kerkenraden op dit punt tolerant zijn, gebeurt dat uit pastorale motieven. Hoe kun je dan denken dat de GKV zelfs maar zouden overwegen om het ambt open te stellen voor samenwonende homo's?

Toch moeten wij dit verzoek niet opzij schuiven. Ik proef er iets heel christelijks in. Onze kerken hebben de NGK enkele jaren geleden verweten op eigen houtje te opereren rond de vrouw in het ambt. Waarom zocht men niet de wijsheid van verwante kerken? In de huidige vraag van de Landelijke vergadering merk ik de oprechte wens het op dit punt anders te doen. Daarom verdient deze vraag een hartelijke, creatieve en opbouwende reactie.

IN DIT NUMMER

O, BEN JIJ CHRISTELIJK?

De begrippen cultuurmandaat en vreemdelingschap hebben beide iets te zeggen voor je houding als christen op je werk. Pasklare richtlijnen voor hoe je je dient te gedragen zijn er niet, omdat veel afhankelijk is van factoren in en buiten jezelf.

'IK WEET HET NIET MEER'

Ds. Jan Oldenhuis laat in de rubriek Wandelen met God een denkbeeldige moeder aan het woord die in verwarring wordt gebracht door wat er momenteel in onze kerken allemaal in beweging is. Hij noemt het 'een hartenkreet van een moeder'.

HIJ LAAT JE SLAPEN

Psalm 127 leert ons dat wat God doet, de doorslag geeft voor het resultaat op ons werk, niet onze inspanningen. Sterker nog: de slaap is Gods geschenk voor zijn lievelingen. Dat is een prachtige gedachte, van grote betekenis voor onze werkhouding.

EN VERDER

228 CARRIÈRE MET GOD /// **231** COLUMN EEN VISJE BAKKEN /// **231** WWW.DEREFORMATIE.NL ///

234 ACTUEEL POLITIEK IS NIET ALLES /// **238** BOEKENPLANK BID EN WERK /// **240** LOKAAL CHRISTEN ZIJN

DAT DOE JE NIET, DAT BEN JE /// **242** VRAAG EN ANTWOORD /// **243** KORT NIEUWS, PERSBERICHTEN ///

244 UIT DE KERKEN ///

O, ben jij christelijk?

TEKST: HENK SCHAAFSMA, VOORZITTER VAN HET CHRISTENNETWERK GMV ///

Het thema christen-zijn op je werk is letterlijk en figuurlijk zo oud als de weg naar Rome, de Via Appia.

Dat was de weg waarlangs Paulus de stad werd binnengevoerd. Voor de ingang van de stad liggen de catacomben, vroegchristelijke ondergrondse begraafplaatsen. De eerste christenen moeten enorme ontberingen hebben geleden. Toen al zullen ze zich hebben beziggehouden met de vraag: christen-zijn op je werk, in je dagelijks leven – hoe doe je dat?

Christen ben je altijd, in huis en onderweg, persoonlijk en met anderen. Veel christenen gaan er vanuit dat zij hun werk en opleiding, hun maatschappelijk bestaan als een gave en opgave van God ontvangen hebben. Als christen zit het geloof je als het ware in de genen. Je kunt je geloof niet aan de kapstok hangen als je naar je werk gaat. In de samenleving daarentegen wordt geloof beschouwd als iets van ‘achter de voordeur’. Laten we elkaar vooral niet lastig vallen met overtuigingen en geloof, wordt er gezegd. Ik krijg wel eens de indruk dat je met andersdenkenden op het werk over vrijwel alles kunt spreken: de islam, voetbal en mode, seks, hypotheekrente en Boer zoekt Vrouw, maar niet over het christelijk geloof. Of over dat laatste alleen in negatieve zin, als er weer een schrijnende zaak naar buiten komt, zoals vorig jaar het seksueel misbruik in de Rooms-katholieke kerk.

Cultuurmandaat Zelf ben ik gepokt en gemazeld in de klassieke leer van het cultuurmandaat. Die komt voort uit de ambtsgedachte. Je staat als christen in een ambt: je bent profeet, priester en koning in Christusnaam. In je werk ben

je dan ook profetisch werkzaam, zoals samengevat in zondag 12 van de Heidelbergse Catechismus: *‘Waarom wordt u een christen genoemd? Omdat ik door het geloof een lid van Christus ben en zo deel heb aan zijn zalving, om als profeet zijn naam te belijden.’*

Van huis uit kreeg ik mee dat het geloof in Jezus Christus, de opgestane Heer, geldt voor alle terreinen van het leven en dat je dus overal uitkomt voor jouw geloof. ‘Verkondig de boodschap, blijf aandringen, of het nu uitkomt of niet,’ schrijft Paulus in 2 Timoteüs 4:2. Als gereformeerde lever je een bijdrage aan de samenleving. Die bijdrage is tweeledig. Enerzijds verdedig je het geloof tegenover andere onchristelijke opvattingen en filosofieën. Anderzijds sta je positief in het leven en lever je een constructieve bijdrage aan de samenleving vanuit en gevoed door een christelijke stellingname. In gesprekken met andersdenkenden –

die we toen nog ongelovigen noemden – kon je dan duidelijk maken dat de samenleving er beslist beter aan toe zou zijn als zij werd ingericht volgens

Bijbelse richtlijnen. Vanuit dat kader van het cultuurmandaat is er een opdracht om ook op je werk uit te komen voor je geloof. Het aantrekkelijke van die opdracht is dat hij houvast biedt. Je weet wat er van je verwacht wordt en je hebt het idee dat je waardevol kunt zijn. Het motiveert je om je te presenteren als een kind van God.

Vreemdelingschap Er is ook een andere benadering mogelijk, een ander antwoord op de vraag: moet je in alle omstandigheden expliciet en duidelijk voor je geloof uitkomen. Zitten jouw collega’s op je werk wel te wachten op jouw geloofsbelijdenis? Verwachten ze van jou wel dat je de diepste zielenroerselen met hen deelt? En: haalt jouw bijdrage aan de samenleving concreet gezien nu wel zoveel uit? Horen wij wel echt bij deze wereld? Deze wereld is toch echt gedoemd te verdwijnen. Wij zijn burgers van een rijk in

de hemelen. Paulus zegt in 1 Petrus 1: 17 (vert. NBG ’51): ‘Wandelt dus in vreze de tijd uwer vreemdelingschap.’ Moeten we ons niet veel meer gedragen als

‘Het cultuurmandaat motiveert je om je te presenteren als een kind van God’

Het thema christen-zijn op je werk is zo oud als de weg naar Rome ///

vreemdelingen die niet van deze wereld zijn? Past ons niet beter een houding van ingetogenheid? Je moet niet met je geloof te koop lopen op jouw werk. Gooi geen parels voor de zwijnen. Veel meer kun je opvallen door een houding waarbij je bescheiden op de achtergrond je werk doet. De mensen moeten verwonderd staan over de sieraden van een zacht en stil gemoed. Laat hooguit merken dat je een vreemdeling bent.

Zo heb ik jaren geleden geruime tijd met iemand samengewerkt. Ik kwam hem tegen in allerlei vergaderingen, bijeenkomsten en werkgroepen. Omdat ik directeur was van een gereformeerde

instelling was er voor hem geen enkele onduidelijkheid over mijn identiteit. Hij werkte echter bij een neutrale instelling. Na een jaar of drie was er een moment waarop zijn geboortedorp ter sprake kwam. Toen beantwoordde hij mijn vraag of hij daar lid was van de gereformeerde kerk bevestigend. Over zaken van het christelijk geloof had ik hem nooit gesproken en ook niet over onze gereformeerde organisatie. Maar ik realiseerde me wel, dat hij onder de collega's zeer gerespecteerd werd vanwege zijn vriendelijke en zachtmoedige opstelling. Hij had nooit conflicten en toch wist iedereen wat je aan hem had. Er was nooit iets op hem aan te merken,

terwijl hij bepaald niet saai was. Hij gedroeg zich vanuit de gedachte van het vreemdelingschap.

Variëren Voor beide opstellingen – handelen vanuit het cultuurmandaat en handelen vanuit een houding van vreemdelingschap – is iets te zeggen, beide hebben ook nadelen. Het is goed om ze niet tegen elkaar uit te spelen, het is geen of-of. Het is aan te bevelen om te variëren: in die situatie gedraag ik me als een vreemdeling, in een andere zie ik kansen voor het cultuurmandaat. Misschien sluit de ene houding ook wel beter aan bij jouw karakter dan de andere.

Maar er is wel iets meer over te zeggen. Vanuit de christelijke wijsbegeerte kennen we het onderscheid van de soevereiniteit in eigen kring. Populair gezegd is de werkkring verschillend van de kerkkring. De werkkring is niet bestemd voor geloofsactiviteiten. Dat onderscheid is van belang. Het primaire doel van je dagelijks werk is niet om te evangeliseren, om anderen op te roepen tot bekering. Het primaire doel is je werk goed te doen, zodat er op jou als christen niets valt aan te merken; zie 1 Petrus 2:11-17.

Vanuit dit onderscheid hoef je je christen-zijn op je werkplek niet te ontkennen; dat kan ook niet. Maar je kunt je afvragen of de werkplek wel geschikt is om expliciet te evangeliseren; moet het er op jouw werk nu zo dik bovenop liggen? Daar is de werksituatie niet voor. Steeds meer mensen in onze samenleving leven oppervlakkig. Ze zijn onbekend met het christelijk geloof en lijken zich niet te bekommeren om de vraag: waartoe zijn wij op aarde? Anderzijds vraagt deze tijd er ook om om het geloof te verdedigen tegen allerlei opvattingen die er tegenin gaan, of tegen de opvatting dat het niet uitmaakt wat je gelooft – alle geloven zijn toch gelijk? Als je zulke opvattingen tegenkomt in je werk, zou je er met de persoon in kwestie graag eens over doorspreken. Helaas biedt de werkplek daar lang niet altijd een goede gelegenheid voor.

Geen pasklare formules Je christen-zijn kun je op je werk op een aantal manieren zichtbaar maken. Ik noem er vier.

Door je houding: hoe doe jij je werk? Hoe sta je bekend onder jouw collega's? Ben je toegewijd en ga je voor kwaliteit in je werk? Hoe ben je in de omgang, hoe werk je samen? Hoe spreek je over jouw

baas? Hoe ga je om met conflicten?

Door je bijdrage in gesprekken en discussies op de werkvloer.

Veel mensen redeneren oppervlakkig als het gaat om zaken van maatschappelijk en politiek belang. Ze oordelen gemakkelijk over anderen en hun opvattingen. Ze scheren veel zaken over één kam: christenen zijn één pot nat en in kerken is altijd ruzie en machtsmisbruik. Er is veel onwetendheid. Je hebt dan wellicht de gelegenheid om inzicht te geven in het christelijk geloof: wat houdt het geloof in, wat staat er in de Bijbel?

Door jouw verdediging van het geloof tegen gevloek, getier en getreiter. In sommige werksituaties is vloeken

schering en inslag. Er zijn mensen die er een gewoonte van gemaakt hebben om op collega's te schelden en hen te treiteren. In die situaties kun je laten zien dat je christen bent door op te komen voor anderen en stelling te nemen tegen deze uitingen.

Door te laten zien wat het geloof jou doet en ervan te getuigen wat jou gelukkig maakt. Gesprekken op het werk kunnen soms een wending krijgen van oppervlakkigheid naar diepgang. Een collega wordt vader en is onder indruk van het wonder van de geboorte. De echtgenoot van een andere collega wordt ernstig ziek. Het gesprek gaat plotseling over leven en dood, geluk en ongeluk.

Het primaire doel van je werk is dat je het goed doet, zodat er niets op jou als christen valt aan te merken ///

Foto: Frouckje van der Wal

Jouw bijdrage aan zo'n gesprek kan zijn dat je laat zien wat jou gelukkig maakt, waar jij jouw inspiratie vandaan haalt, wat jou motiveert, wat jouw houvast is.

'Het primaire doel van je dagelijks werk is niet om te evangeliseren, om anderen op te roepen tot bekering'

Dit zijn geen pasklare formules. De toepasbaarheid hangt af van je werkomgeving en van het klimaat waarin je werkt. Heb je collega's die jou accepteren als christen of heerst er een duidelijk antichristelijk klimaat? Werk je in een fabriekshal met veel lawaai waarin je nauwelijks met elkaar kunt communiceren of zit je aan

een bureau te werken met een computer voor je neus? Werk je in een neutrale productieomgeving of werk je in een instelling waar veel ethische vragen aan de orde komen, zoals in een ziekenhuis, zorginstelling of het onderwijs? Momenten om voor je geloof uit te komen zijn er bij de koffie, in vergaderingen en bij het eten. Het maakt ook uit wie je als persoon bent, hoe zit je in elkaar: ben je assertief, heb je lef om dingen bij de naam te noemen, of houd jij je maar liever op de achtergrond en kom je niet zo makkelijk uit je woorden? Tot slot is steun in je omgeving belangrijk. De gemeente waar je lid van bent, kan daarin helpen.

Tegenbeweging In gesprekken en in preken, op verjaardagen, tijdens de gezamenlijke Bijbelstudie en op catechisatie kom je als het gaat over het onderwerp christen-zijn op je werk altijd deze voorbeelden tegen: durf jij er iets van te zeggen als er gevloekt wordt? En: bid jij in de kantine voor je gaat eten? Veel mensen hebben er een mening over en anderen worstelen ermee. Het zijn legitieme vragen om je houding te kunnen bepalen in alledaagse situaties. Er zijn mooie en ontroerende geschiedenissen bekend van mensen die oprecht ervaren hebben dat God hen op het juiste moment de woorden in de mond heeft gelegd. 'De Heer sprak door mij,' zei iemand een keer, 'ik ben van mezelf geen held en op dat moment overwon ik mezelf, het was of God het van mij overnam.' Anderen voelen zich schuldig omdat ze toen de gelegenheid zich voordeed, hun mond niet openden. Achteraf hebben ze dan spijt en voelen

ze zich tekortschieten voor God en mensen. Ze gaan twifelen aan zichzelf en verliezen hun zelfvertrouwen. Het is dan erg hard nodig dat die mensen in de christelijke gemeente worden opgevangen, steun ervaren en niet worden afgewezen.

De laatste tijd zie ik een hartverwarmende nieuwe ontwikkeling. Mag je het een tegenbeweging noemen? Nu de kerken hun invloed in de samenleving en op de werkvloer lijken te verliezen, komen christenen zelf in beweging.

Zij zoeken in bedrijven en instellingen nieuwe vormen om contact met elkaar te onderhouden. Ze zoeken elkaar op gezette tijden op om met elkaar te bidden, voor elkaar, voor collega's, voor het betreffende bedrijf en voor de wereld. Ik vind het een wonder van God dat Hij nieuwe wegen schenkt om in jouw werksituatie met anderen je geloof te

beleven en te belijden over kerkmuren heen. Natuurlijk kun je daar weer kritische vragen bij stellen. Ongetwijfeld zal iemand opmerken: doe je er wel goed aan om je zo af te zonderen van je collega's? Een ander zal zeggen: gaat dat op den duur niet tegen je werken? Mijn antwoord aan deze mensen is dat zij hun mond moeten houden en het een kans moeten geven.

Ook zie ik in instellingen die van huis uit een christelijke signatuur hadden ook af en toe een hernieuwde belangstelling voor identiteit. De afgelopen tien tot vijftien jaar werd de christelijke grondslag daar vaak als vanzelfsprekendheid geaccepteerd. Dat had het risico in zich dat er lauwheid ontstond. We weten toch hoe we er over denken. Juist in deze tijd is het zo nodig dat op die werkplekken voor iedereen die er werkt duidelijk wordt wat jou beweegt in het dagelijks werk en hoe je daarin geïnspireerd wordt door een levende Heiland.

Christen-zijn op je werk: hoe geef je dat vorm en inhoud – de vragen blijven zo oud als de weg naar Rome. De antwoorden kunnen per tijd en per situatie verschillen. Het lijkt er op dat er minder ruimte in de samenleving is voor het cultuurmandaat en dat het er meer op aan komt om het geloof te verdedigen. Misschien moet je je in bepaalde werksituaties meer als vreemdeling gedragen op jouw werkplek, terwijl je op gezette tijden met collega's bij elkaar komt om te bidden dat God nieuwe kansen geeft voor het evangelie in de werksituatie van elke dag.

✚ SAMENVATTING

Je houding als christen op je werk kan omschreven worden vanuit het cultuurmandaat: ook in je werk ben je profetisch bezig, en vanuit de notie van het vreemdelingschap: wel in de wereld, niet van de wereld. Beide benaderingen zijn belangrijk om te kennen en toe te passen in jouw situatie. Pasklare richtlijnen zijn er niet, omdat veel afhankelijk is van factoren in en buiten jezelf.

Carrière met God

TEKST: MAARTEN PIJNACKER HORDIJK /// FOTO: MARLIES SPIJKERBOER

Stel: je bent betrokken christen én werknemer bij een bouwbedrijf. Eigenlijk heb je nog wel wat tijd en energie over om nog een taak op je te nemen. Betekent jeugdleider worden in de kerk in zo'n geval meer voor Gods koninkrijk dan zoeken naar een baan met meer verantwoordelijkheden in de bouw? Kies je met het één voor God en met het ander voor jezelf?

Steeds meer christenen nemen deel aan bedrijfsbidstonden ///

Als je er op die manier een dilemma van maakt, is betaald werk iets wat tijd en energie kost en afleidt van de hoofdzaak, het evangelie verkondigen, en de kerk iets wat je in je vrije tijd doet. Er komt gelukkig langzamerhand meer aandacht voor hoe gelovigen functioneren in de maatschappij, in hun gewone dagelijks leven en in het uitoefenen van hun beroep. Op 7 november 2010 werd er voor het eerst een landelijke themazondag 'christen-zijn op je werk' georganiseerd (zie de bijdrage in de rubriek Lokaal van ds. Gert Zomer op pag. 240-241). Veel kerkgangers reageerden enthousiast toen er in hun kerk, misschien wel voor de allereerste keer, over dit thema gepreekt werd. Het is nog steeds een braakliggend terrein, terwijl de overgrote meerderheid van de kerkgangers er dagelijks mee te maken heeft.

'Christen-zijn op je werk beperkt zich niet tot expliciet spreken over God en over je geloof'

Onderwijs Een christen leeft niet in twee werelden, een wereld van de zondag en een wereld van de maandag en de andere dagen van de week. Dat onderscheid is terug te voeren op het Grieks dualistische denken, waarin een tegenstelling werd aangebracht tussen het natuurlijke en het geestelijke. Een Bijbelse visie op arbeid en op Gods koninkrijk kent die tegenstelling niet. Het is dus van belang dat we die visie gaan ontdekken en van daaruit gaan leven. Bij God is er geen hiërarchisch onderscheid tussen 'geestelijkheid' en 'leken'. Onze predikant of voorganger is niet belangrijker voor Gods koninkrijk dan iemand die willekeurig welk beroep uitoefent. Steeds meer christenen ontdekken dat de kerk hen in hun 'gewone werk' steunt door expliciet aandacht te besteden aan het feit dat zij middenin de wereld staan. En dat kan op allerlei manieren. Omdat het Grieks-dualistische denken hardnekkig is, is het belangrijk om het in preken en in onderlinge gesprekken, bijvoorbeeld op de Bijbelstudieverenigingen, te bestrijden met Bijbels onderwijs over de positie van christenen in de samenleving. Onderwerpen die aan de hand van de Bijbel in de preek of in gesprekken aan de orde kunnen komen zijn bijvoorbeeld: hoe spreekt de Bijbel over werk in verhouding tot Gods Koninkrijk, hoe doortrekt het evangelie al je doen en laten? Hoe kijk je naar je werk: is elk beroep een roeping, of misschien een werkterrein om het evangelie te verkondigen? Hoe ga je in het licht van de Bijbel om met je naaste, met je baas en je collega's, hoe spreekt de Bijbel over gezag, over

'De predikant is niet belangrijker voor Gods koninkrijk dan iemand die willekeurig welk beroep uitoefent'

recht doen en eerlijk zijn? Hoe ambitieus mag je zijn in het ontplooiën van je talenten, welk doel wil je bereiken? Hoe ga je om met het geld dat je verdient, hoe wapen je jezelf tegen de afgod van het materialisme die de wereld in zijn greep heeft? Het kan gaan over eerlijkheid en ethiek in het zakendoen, over rust vinden in God terwijl je een hele drukke baan hebt, over prioriteiten stellen in de taken die God je geeft, of het nou binnens- of buitenshuis is, over zondagsarbeid en over relaties, over rentmeesterschap en omgang met de schepping. Als je je erin verdiept, zul je zien dat de Bijbel een goede leidraad is om antwoorden te vinden op deze en nog talloze andere vragen die met het onderwerp te maken hebben. De Bijbel helpt je om een gezonde visie te krijgen op je positie als christenwerknemer. Zo worden christenen toegerust voor de taak die ze hebben in de samenleving. Op hun gewone werkplek kunnen ze ook geestelijk groeien, kunnen geestelijke gaven zich ontwikkelen en is plaats voor bedieningen en evangelisatie. Christen-zijn op je werk beperkt zich niet tot expliciet spreken over God en over je geloof. Je werk is niet alleen maar waardevol voor God omdat het een instrument is om het evangelie door te geven. Je geloof is een bron van inspiratie in lastige en in gewone situaties op je werk. Het is de taak van de kerk om gelovigen daarvan bewust te maken en hen daarvoor toe te rusten. Om haar taak als toeruster goed te

'De Bijbel helpt je om een gezonde visie te krijgen op je positie als christenwerknemer'

kunnen uitoefenen, is het belangrijk voor de kerk om te weten wat er speelt en om serieus te luisteren naar haar leden, die dagelijks deelnemen aan de samenleving en daar ook met geestelijke strijd te maken hebben. Laten predikant en ouderlingen op huisbezoek vragen naar welke kwesties er spelen op school en op het werk, luisteren naar de moeiten waarmee de gelovigen te maken hebben en daar concreet voor bidden. Gemeenteleden moeten ook weten dat ze voor gebed en steun op deze gebieden bij de gemeente terecht kunnen.

LinkedIn Naast steun vanuit de gemeente zijn er ook andere vormen van ondersteuning mogelijk. Er worden activiteiten en ontmoetingen georganiseerd en er zijn organisaties die zich speciaal met het thema 'christen-zijn op je werk' bezig houden. Op pag. 238-239 van dit nummer staat naast een serie boekentips over dit onderwerp ook een lijstje met websites van dergelijke organisaties.

Daarbij gaat het niet alleen om bezinning, maar ook om de ruimte die binnen veel bedrijven tegenwoordig gelukkig bestaat voor het stimuleren van geloofsbewustzijn en het besef van Gods tegenwoordigheid.

Via dergelijke organisaties of via sociale professionele netwerken als LinkedIn kunnen christenen elkaar vinden, contact met elkaar zoeken en bijvoorbeeld gezamenlijk bidden voor elkaar, voor hun bedrijf en hun collega's. Dat is een van de instrumenten om te laten zien dat hun waarden en normen ook in hun werksituatie relevant zijn en toepasbaar. Juist omdat er in de maatschappij ook onvrede heerst over de

eenzijdigheid van economische belangen, is er ruimte voor gesprekken over zingeving, motieven en drijfveren. Het mooie van christen-zijn op je werk is dat je vaak dag in dag uit met dezelfde mensen optrekt. Je hebt op je werk dus allerlei contacten. Dat biedt volop mogelijkheden om iets van jouw leven aan anderen te laten zien, en op een integere manier in te gaan op vragen die er leven. Steeds meer christenen nemen deel aan bedrijfsbidstonden. Inmiddels wordt er op bijna 300 locaties in ons land door christen-collega's samen gebeden: in kleine bedrijfjes en multinationals, maar ook bij steeds meer gemeenten, provincies en alle ministeries. 'Bedrijfsbidsters' zijn tot grote zegen voor hun omgeving. Ze worden zelf ook enorm verrijkt, zowel door de geestelijke dimensie als door het contact met christencollega's.

Over wat christen-zijn betekent in je eigen beroepsgroep wordt nagedacht in een kleine 50-tal verschillende beroepsgroepnetwerken van christenprofessionals door maar liefst zo'n 100 verschillende groepen en organisaties. Je kunt met collega's over God praten in een speciale Alpha-cursus in twee vormen: 'Alpha op de werkplek' (in de lunchpauze, of na werktijd) en 'Business Alpha' (speciaal voor leidinggevend).

Zout Jezus zegt dat wij het zout van de aarde en het licht in de wereld zijn (Matteüs 5:13,14). En in Handelingen 1:8 staat dat wij zijn getuigen zullen zijn. Het gaat hier dus niet in de eerste plaats om de dingen die we zeggen of doen, maar om 'er zijn'. Onze collega's

kunnen ons niet 'uit' zetten: wij zijn er zoals we zijn, ook op het werk – als kinderen van God, ambassadeurs van zijn koninkrijk. Soms zijn we een goede getuige, soms een minder goede. En dat is niet erg, we mogen gewoon toegeven dat we fouten maken, en excuses aanbieden of vergeving vragen! Belangrijk is om als christenen integer te zijn, mensen uit één stuk.

'Onze collega's kunnen ons niet 'uit' zetten: wij zijn kinderen van God, ambassadeurs van zijn koninkrijk, ook op het werk'

Dat betekent dat we niet in twee werelden leven, die van de zondag en die van de maandag. Gewoon onszelf durven zijn geeft ook meteen ruimte en ontspanning, waardoor we authentiek kunnen zijn. Ons getuigenis wordt dan krachtiger, want onze omgeving voelt vaak feilloos aan of we toneelspeken. Het is een uitdaging om te beseffen dat God ons daar niet voor niets geplaatst heeft, en om een vorm van getuigen – soms in stilte en soms expliciet – te vinden die bij ons en onze werksituatie past. We hoeven daarbij niet het wiel uit te vinden: laten we gebruik maken van andere christencollega's, andere christenen in eenzelfde beroepsgroep en mensen uit onze gemeente in vergelijkbare

Vraag of er in jouw gemeente op zondag 6 nov. 2011 - of op een andere datum als dat beter uitkomt - aandacht besteed kan worden aan het thema Christen zijn op je werk. Je doet dan mee aan de landelijke themazondag. Op de speciale website www.christenzijnopjewerk.nl kun je je aanmelden. Er is op die website van alles te vinden, zoals preek schetsen, tekstplaatsen en liederen, en ook een enquête om in beeld te brengen hoe dit onderwerp leeft in je gemeente. De resultaten daarvan kun je weer in de preek verwerken.

omstandigheden. Laten we om gebed vragen en samen met anderen bidden: we zullen gaan ervaren dat God ons zegent om zelf ook voor anderen tot zegen te zijn. We zullen gaan opmerken dat God aan het werk is, dat er mede door onze gebeden iets verandert in deze wereld. Op die manier maken wij het verschil!

Maarten Pijnacker Hordijk is vanaf 1986 betrokken bij bedrijfsbidstonden. Hij publiceert regelmatig over 'christen-zijn op je werk' en bundelt alle informatie op www.bedrijfsgebed.nl

✚ SAMENVATTING

Bij bezinning op het thema christen-zijn op je werk is het allereerst van belang om te beseffen dat een christen niet in twee werelden leeft: die van de zondag en het geloof, en die van doordeweek en het dagelijks werk. De Bijbel brengt geen tegenstelling aan tussen de geestelijke en de natuurlijke wereld: samen vormen ze Gods Koninkrijk! Het is belangrijk om in de kerk, in de preek en in de onderlinge gesprekken, aandacht te geven aan het thema. Daarnaast zijn er diverse organisaties die christenen kunnen ondersteunen bij het vormgeven van hun christen-zijn in hun dagelijks leven.

Een visje bakken

Deed u op 15 december ook mee met het Groot Dictee der Nederlandse Taal? Waarschijnlijk lukte het u ook niet om door de bomen van moeilijke woorden het bos van de tekst te zien. Jammer, want de tekst blijkt een sterk stuk met een duidelijke boodschap. De tekst was van de schrijver Tommy Wieringa, het thema de multiculturele samenleving, en de boodschap: behoedzaamheid. De bedoeling hiervan wordt aan de hand van de lotgevallen van het vooroorlogse Lemberg verduidelijkt: destijds een stad waar culturen samenkwamen en elkaar in evenwicht hielden, nu de Oekraïense stad Lviv waar, zoals Wieringa zegt, alleen de begraafplaatsen nog vele talen spreken. Conclusie: veelvormigheid is een groot goed dat niet behoedzaam genoeg behandeld kan worden. Ofwel, zoals de tekst citeert uit een oude Chinese spreuk: regeer de staat zoals je een klein visje bakt (behoedzaam). Teruglezend valt nu ook het begin van

het dictee te begrijpen. 't Gaat er over een kakofonie van stemmen die tegen elkaar in schreeuwend hun ongenoegen over multiculturaliteit betuigen. Als je tussen de regels door leest, zijn er twee groepen te onderscheiden. Aan het ene oor tetteren de dienaren van 'hun woestijn-god' – dat zal op islamisten slaan; aan het andere oor, en al even luid, een PVV-achtige groep met een 'karakteristieke weergave van joods-christelijke axioma's en verlichtingsidealen.' Wat boeit aan de tekst is dat hier een vertegenwoordiger van de culturele elite spreekt die behoedzaam positie in het midden wil kiezen. Me dunkt, iets om blij mee te zijn na zoveel jaren waarin de elite graag als een avant-garde poseerde en niet thuis gaf als het ging om de bescherming van een cultuur – Klaas Schilder sprak niet voor niets van 'cultuurslampampers'. Is het een doorbraak ten goede? Daarvoor zouden we van Wieringa moeten horen wie

die visjes zijn die zo behoedzaam door de staat gebakken worden. In het geschrift waaruit hij citeerde – hoofdstuk 60 van de Daodejing, om precies te zijn, zijn het ... de onderdanen! Onderdanen die zich laten pakken en bakken omdat ze graag op zichzelf blijven. Een later hoofdstuk van hetzelfde geschrift handelt over mensen die zo dicht bij elkaar wonen dat ze elkaars hanen horen kraaien en honden blaffen, zonder ooit bij elkaar op bezoek te gaan. Als het bij behoedzaamheid om de norm voor overheidsbeleid gaat, kunnen we Wieringa bijvallen (niet te luid, alstublieft), maar als we wat willen maken van het 'cultuurmandaat' en de medemens actief willen zoeken, zullen we niet bang moeten zijn ons tussen de schreeuwers te mengen.

WWW.DEREFORMATIE.NL

Je werkplek is je preekstoel

Hoe doe jij dat – aan je collega's laten zien dat je burger bent van Gods koninkrijk? Zegt het begrip 'cultuurmandaat' je nog wat? Op de website van De Reformatie kun je je mening geven over bovenstaande stelling en lezen hoe anderen erover denken. Ook op de stellingen van de afgelopen maanden kun je nog steeds reageren.

Het eerstvolgende nummer van De Reformatie verschijnt d.v. op 11 maart a.s. In dat nummer komen ds. J.W. Roosenbrand en ds. P.L. Voorberg, predikant te Emmeloord, aan het woord, naar aanleiding van wat ds. Roosenbrand eerder schreef onder de titel Waarnemingen rond de doop (De Reformatie, 14 jan. jl., pag. 166-168). Verder schrijft dr. Hans Schaeffer een artikel over belofte en kinderdoop en komen er bijdragen in van dr. Erik de Boer en dr. Ad de Bruijne. Het nummer dat daarna verschijnt gaat over de vraag in hoeverre er ruimte is of zou moeten zijn voor plaatselijke kerken binnen een goed georganiseerd kerkverband om op hun eigen plek creatief eigen wegen te gaan.

‘Ik weet het niet meer’

Een hartenkreet van een moeder

TEKST: JAN T. OLDENHUIS, EMERITUSPREDIKANT TE GRONINGEN-HELPMAN ///

‘We zitten elke zondag in de kerk. Met onze kinderen. Een hele rij. Ik doe mijn best om te luisteren. Het is vaak zo’n simpel verhaaltje. Ik wil graag wat meer horen, aan het werk gezet worden, méédenken en meegenomen worden in een stukje verwondering over wat er in de Bijbel staat. Ik wil graag de kerk uit komen met het gevoel dat ik dat stukje van de Bijbel waar de preek over gegaan is, nu beter begrijp en beter kan gebruiken. En ik wil ook graag zien hoe dat stukje past in het geheel van de Bijbel.

Nou moet niemand denken dat ik stik van de kritiek. Ik wil niet dat mijn kinderen groot worden in een sfeer van altijd maar kritiek. Ik heb vaak genoeg gezien, wat er dan van ze terecht komt. En ik zeg tegen de kinderen, dat ze voldoende moeten hebben aan het gewone brood. Maar laatst zei de oudste: maar ik wil er ook wel eens jam op, u eet ook niet altijd ‘gewoon’ brood met niks. Ik ben wel eens met de hele troep naar een andere kerk gegaan. Hier in de buurt staat een evangelische kerk. En daar straalt de blijheid van af. Dat voelen de kids. Het is net of ze daar een vorm van geloven hebben gevonden die warmer aan doet. Eerlijk is eerlijk, ik heb dáár ook geen preken gehoord die mij echt aan het werk gezet hebben. Maar er was toch iets wat ik bij ons altijd heb gemist. Zou het misschien te maken hebben met de nadruk op de beleving, die je daar veel sterker vindt?

Cheque En toch wil ik daar niet naar toe. Want ik raak daar iets kwijt wat ik per se niet kwijt wil raken en dat is de kinderdoop. Die kinderdoop betekent

voor mij altijd weer, dat God naar mij toegekomen is toen ik nog niks had gepresteerd. En dat is voor mij nu net precies waar alles om draait. Dat is nou genade. Dat je iets krijgt wat je niet hebt verdiend, en dat je dat mag gebruiken ook al verspeel je het nog telkens weer. Ik wil de kinderdoop niet kwijt, voor me zelf niet en nog minder voor mijn kinderen. Ik wil ze een foto kunnen tonen van hun doop en dan kunnen zeggen: kijk, toen heeft God zijn handen over je uitgebreid en nou moet je die doop gebruiken, anders heb je er niets aan natuurlijk. Want als je de toezegging die je toen kreeg, die cheque, waardeloos acht, kan Degene die je hem gegeven heeft hem net zo goed weer terug nemen. En dan zal Hij minstens teleurgesteld, maar waarschijnlijk boos worden. Die bekende zinnen uit het oude doopformulier, dat we niet aan Gods genade mogen wanhopen, zelfs niet als we in zonden vallen en dat

we uiteraard evenmin in de zonde moeten blijven liggen, omdat de doop een zegel en een volkomen betrouwbaar getuigenis is dat wij een eeuwig verbond met God hebben, die wil ik niet kwijt.

En ook niet die zinnen uit de Dordtse Leerregels, dat wij over wat God wil en doet ten slotte alleen maar kunnen spreken op grond van zijn eigen Woord. En dat wij dáár en nergens anders vinden, dat God ons ervan verzekert, dat de kinderen van de gelovigen heilig zijn, niet van zich zelf, maar uit kracht van het genadeverbond, waartoe zij met hun ouders behoren. En dan die slotzin in I.17: Daarom moeten godvrezende ouders niet twijfelen aan de uitverkiezing en het behoud van hun kinderen die God zeer jong uit dit leven wegneemt.

*‘De doop van volwassenen
geloofsdoop noemen
is de doop van kleine
kinderen wegzetten
als iets wat niks met
geloof te maken heeft’*

Daarom moeten godvrezende ouders niet twijfelen aan de uitverkiezing en het behoud van hun kinderen die God zeer jong uit dit leven wegneemt.

Dat raak ik daar allemaal kwijt. Al die opgewektheid, die zo mooi aan doet, die komt natuurlijk ook mee hiervandaan, dat je die wel móet tonen, omdat

je er anders niet bij hoort. Je hoort er immers pas bij, als je zelf naar God bent toegegaan. Ze zeggen daar dat die kinderdoop niks waard is, omdat die niet gegrond is op het geloof van de gedoopte zelf. Maar die kinderdoop gaat toch net zo min als de volwassen-doop buiten het geloof om? Het geloof van mij als moeder en ook dat van de kinderen? Je hebt toch niks aan je doop als je die niet in geloof gebruikt? Ik hou er niet van dat ze die doop van volwassenen geloofsdoop noemen, omdat ze daarmee de doop van kleine kinderen wegzetten als iets wat niks met geloof te maken heeft. Ik vind het een belediging voor God, als je er van uitgaat, dat je eerst zelf bij Hem moet komen, voordat Hij bij jou komt. Zo is God niet. Hij komt niet eerst met eisen, die je maar moet vervullen voordat Hij iets met je te maken wil hebben. Dat heb ik geleerd uit de Bijbel. God is juist

daardoor gekarakteriseerd, dat Hij je roept als je nog niks hebt gepresteerd. Anders wordt het allemaal een zaak van beloning. En dat is het tegenovergestelde van genade.

Beloning God komt altijd eerst. Hij begint. Ook als het om volwassenen gaat. Er is geen mens die uit zichzelf naar God toegaat. Elke volwassene die gedoopt wordt, wordt eigenlijk als een kind gedoopt. De doop die Jezus heeft ingesteld, is altijd een 'kinderdoop': een bewijs van de genade dat Hij je je zonden vergeeft terwijl je het niet hebt verdiend en in je hele leven ook nooit verdienen kunt, ook niet door je geloof. Als je dat er van maakt en als je de doop baseert op het geloof of de gehoorzaamheid of de opgewektheid, dan ben je met iets anders bezig dan met de doop die Jezus heeft ingesteld. Dan ben je bezig met een doop van beloning. En

dan moet je die beloning uiteraard ook steeds maar weer opnieuw verdienen. Je moet alsmaar weer opnieuw opgewekt blijven. Ligt daar niet de kern van al die opgewektheid? En zijn dan die woordjes 'opdragen' en 'toewijden' die ze gebruiken als kleine baby's voor het eerst in de kerk worden gebracht, niet precies het omgekeerde van wat er gebeurt bij de christelijke doop?

Ik weet wel zeker, dat ze voor deze manier van denken geen ruimte geven bij die aardige opgewekte en ook echt gelovige evangelische mensen. Ik hou van ze. Ik vind hun enthousiasme aanstekelijk. Ik geloof ook dat ze geloven in Jezus Christus en de reddende werking van zijn offer. Ik geloof dat ze oprecht God willen dienen. Maar ik weet wel zeker, dat ze mij voor deze manier van denken over genade en doop en verbond en bekering geen ruimte zullen geven. En daarom bevreedt het mij, dat er ineens in onze kring de laatste tijd al meer lieden twijfels oproepen over de kinderdoop. Ook al staat het niet allemaal zo precies met de formuleringen van ons doopformulier in de Bijbel, dan is het toch nog wel zo, dat we met elkaar nu al eeuwen lang gezegd hebben, dat wat daar staat wel helemaal gebaseerd is op wat in de Bijbel staat? En het is toch ook zo dat juist in die kinderdoop het karakter van God en zijn genade duidelijk wordt? Het heeft toch met véél meer te maken dan alleen met sfeer? Toch met God en wie Hij is en hoe Hij werkt en wat de waarde is van zijn spreken en met de basis van je geloof en dus zowat met alles?

Echt, ik raak al meer in verwarring: ik zit niet meer lekker in mijn eigen kerk, maar onder de redenen die ik heb om daar te blijven wordt zo maar rustig dynamiet gelegd. Nou weet ik het helemaal niet meer. Wat moet ik nou dan?

Politiek is niet alles

TEKST: BAS LUITEN, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Iedereen moet naar de stembus aanstaande woensdag. Is het niet voor de Provinciale Staten, dan toch wel voor de Eerste Kamer! Het voortbestaan van het kabinet hangt er zo ongeveer van af. Zullen er genoeg PVV zetels voor gedoogsteun komen, ook om het afkalvende CDA te compenseren?

Intussen staat de leider van de PVV voor de rechter. Elke zittingsdag lijkt wel een soap. En waarover gaat het nu eigenlijk? De islam is niet in geding, al zou Wilders dat graag willen, maar alleen de vraag of hij moslims strafbaar beledigd heeft en aanzet tot haat. Hoe de uitspraak ook zal zijn, de leider van de PVV zal in zijn spreken toch steeds de grenzen opzoeken. Dus wat maakt het uit? En wat moeten we hier als christenen mee?

Afgehakte neus Toch staan we voor een lastige vraag. Het is algemeen bekend dat ook christenen PVV stemmen, omdat deze partij tenminste een duidelijk halt toeroept aan de voortgaande islamisering van de samenleving. Het CDA schermt te veel met de vrijheid van godsdienst, terwijl juist christenen zien dat de islam ook alles met politiek te maken heeft. Het is één geheel, het is een complete cultuur die zich niet aanpast. Was het alleen maar godsdienst, dan was het allemaal niet zo'n probleem. Maar er zijn al landen waar de sharia werd ingevoerd, en die kant moeten we toch zeker niet op. Gruwelijk, die winnende World Press foto van 2010, van een jonge vrouw van wie de neus is afgehakt! Heeft Wilders dan geen groot gelijk?

Zitten we te slapen met z'n allen? Ja, ik denk dat het hoog tijd is om wakker te worden. Maar ik ga zeker geen PVV stemmen. Omdat het geen enkele zin heeft de Koran of de islam te verbieden. De overheid zou haar boekje daarmee te buiten gaan en christenen zouden zich daarmee op een verkeerde manier sterk maken.

Actie Lang geleden, toen ik nog jong was en onervaren, heb ik gepost bij de ingang van een bioscoop, samen met nog wat actievoerders. We hebben mensen aangesproken die naar de Exorcist wilden gaan kijken, een film met godslasterlijke elementen. We hebben ons best gedaan ze tegen te houden. We deden dat uit volle overtuiging. Toch

Tk denk dat het hoog tijd is om wakker te worden. Maar ik ga zeker geen PVV stemmen'

kon de eigenaar van de bioscoop onze actie niet zo waarderen. Hij vroeg waar we mee bezig waren. Hij stelde voor dat hij de zondag daarop bij de ingang van ons kerkgebouw zou gaan staan, met zijn visie op God en zo, om mensen tegen te houden. Dat leek ons geen goed plan. Maar deden we zelf niet net zo? Jaren later was er in Zwolle iets in Hedon, een jongerenpodium, precies weet ik het niet meer, maar het was ook heel erg. Als pastores van verschillende

kerken vroegen we om een onderhoud met de verantwoordelijke wethouder. We vroegen hem die godslasterlijke uitvoering te verbieden. Hij weigerde dat, hij legde uit dat de overheid zo iets niet kan doen. Mensen zijn vrij om een kaartje te kopen en daar naar binnen te gaan. Maar de wethouder stelde ook een wedervraag: 'Waarom gebruikt u uw eigen middelen niet?' Ineens zag ik de dienaar van God. De man had gelijk! Verbieden kan niet en het helpt ook niet. En waarom zou je? Als christenen en als kerken hebben we een Woord dat 'nuttig' is om te onderrichten en te weerleggen (2 Tim. 3:16, vertaling 1951). Met 'nuttig' is bedoeld, dat het 'doelmatig' is, 'efficiënt'. Dit is het van God ontvangen instrument, dit moet je gebruiken!

Het is nogal gemakkelijk om de overheid voor je karretje te spannen. Maar zij moet zich beperken tot haar eigen middelen! Zij heeft de taak niet om het evangelie te prediken. Zij kan optreden tegen overlast, tegen eerwraak, tegen meisjesbesnijdenis, tegen het dragen van burka's en het slachten van een schaap op het balkon bij de bovenburen. Dan is zij op haar eigen terrein, namelijk van de openbare orde en de veiligheid. Daar mogen we haar aan houden. Maar meer moeten we niet verwachten en zeker niet van een inhoudeloze partij als de PVV verder is.

Neutraal Nee, ik ben ook niet blij met de oprukkende islamisering. Ik probeer me voor te stellen in wat voor een land mijn kleinkinderen straks zullen leven. Want de islam is sterk en veel aanhangers zijn zeer gemotiveerd, vanuit hun godsdienst, om de wereld voor Allah te veroveren. En centraal staat daar de loochening van Jezus Christus, Zoon van God, onze Verlosser. Dát is het probleem. Waar gaat dit heen? Ik zou er bezorgd over worden, als de Heer niet zei: 'Wees over niets bezorgd' (Fil.4:6). De islam als godsdienst verbieden kan niet. Een geloofsovertuiging kun je niet bedwingen. Stel dat het al zou het lukken, dan nog zou het slechts tijdelijk zijn terwijl we er de radicalisering mee in de hand zouden werken.

De vergaderzaal van de Eerste Kamer tijdens het debat over de regeringsverklaring, 7 dec. 2010.
Bron: Rijksvoorlichtingsdienst.

Bovendien moeten juist christenen met al dat verbieden een beetje uitkijken. Want alles kan tegen ons gebruikt worden! Als het hoofddoekje wordt verboden, dan ook het kruisje. Er zijn al duidelijke tendensen waarneembaar die verder gaan dan de scheiding tussen kerk en staat. Mensen willen scheiding tussen geloof en staat, zodat de samenleving 'neutraal' wordt en iedereen, behalve de atheïst, zijn overtuiging verbergt. Vanouds is dat het uitgangspunt geweest van de liberalen, van de 'vrijheid' die de VVD in haar naam voert. Het is de vrijheid van 'geen God en geen meester'. Daar hebben we weinig van te verwachten, integendeel, dit liberale denken heeft zich vaak verzet tegen alle vormen van subsidie aan wat christelijk is.

Zelf doen Als je wilt dat je achterkleinkinderen nog worden gedoopt, moet je vandaag je kinderen christelijk opvoeden. Als je wilt dat ze straks een antwoord hebben op de islam, moet je je daar vandaag in verdiepen en er met je kinderen over spreken. Zo eenvoudig is dat. Bestrijd een geestelijke zaak met geestelijke wapens, en besteed niet uit aan de overheid wat je zelf moet doen. We besteden steeds meer uit aan de overheid, ook verantwoordelijkheden op financieel gebied. Inmiddels staat de overheid garant voor in totaal 200 miljard euro! Daarmee worden banken overeind gehouden, spaartegoeden gegarandeerd en eurolanden voor een faillissement behoed. Het is duidelijk dat we de overheid daarmee overvragen. Toch willen mensen zo veiligstellen wat

hun uit de hand loopt.

Iets anders, maar toch vergelijkbaar, zijn de 'rugzakjes'. Voor alle duidelijkheid: ik gun ieder kind dat het echt nodig heeft, zijn rugzakje. Maar het percentage kinderen dat nu een rugzakje toegewezen heeft gekregen, geeft te denken. Of de overheid maar even garant wil staan.

'Mensen willen scheiding tussen geloof en staat, zodat de samenleving 'neutraal' wordt en iedereen, behalve de atheïst, zijn overtuiging verbergt'

Dat kan natuurlijk niet. De vraag rijst: vanwaar die toename? Wordt een deel van de rugzakjes misschien besteed aan kinderen die thuis liefde en aandacht tekortkomen, waardoor hun ontwikkeling in het gedrang komt en hun gedrag buitenshuis gecorrigeerd dient te worden met geld van overheidswege? Ook daarin geldt dan, dat we niet van de overheid reparaties moeten verwachten waar we zelf steken laten vallen. Daarvan worden die kinderen de dupe die de extra begeleiding echt nodig hebben.

Garant Politiek is veel, maar zeker niet alles. De overheid is dienaar van God. Daarin staat zij op één lijn met de kerk. Ze hebben een verschillende roeping, maar dezelfde Opdrachtgever. Christenen onderwerpen zich aan de overheid, en overheidspersonen zouden zich (net als alle mensen) moeten onderwerpen aan het evangelie. Ook voor ons is dat één zienswijze, omdat de hele wereld van God is. Hebben alleen moslims een sterke geloofsovertuiging?

Daarom zoek ik Gods eer in het stemlokaal; dat is goed voor het land. En ik eer Hem in de kerk en in mijn huis, want Hij is de enige die echt garant staat, te midden van de goden.

Hij laat je slapen

HIJ GEEFT HET ZIJN LIEVELING IN DE SLAAP

Psalm 127:2b

Als je het toch cadeau krijgt, hoef je er ook niets voor te doen. Psalm 127:2 lijkt deze menselijke wijsheid te bevestigen. 'Vergeefs is het dat je vroeg opstaat, je laat te ruste legt, je aftobt voor wat brood – Hij geeft het zijn lieveling in de slaap.' Lang en hard werken heeft geen enkele zin. God geeft je al het nodige, terwijl je er zelf niets voor doet.

Inderdaad, maar dat betekent niet dat Psalm 127 niets doen aanprijst als levenshouding. Psalm 127:2 is een nadere uitwerking van vers 1. Vers 1 zegt dat het zwoegen van bouwvakkers vergeefs is, als de HEER niet zelf het huis bouwt. De oplettendheid van de bewakers van de stad leidt nergens toe, als de HEER niet zelf de stad bewaakt. De bedoeling is niet dat de bouwvakkers met de armen over elkaar kunnen gaan zitten en de bewakers hun ogen dicht kunnen doen. De bedoeling is dat God zelf het eigenlijke werk moet doen. Wat Hij doet is doorslaggevend, niet onze inspanningen.

Mensen proberen door hard te werken brood op de plank te krijgen. Psalm 127:2 zegt: wat je zo probeert te verwerven, dat is in feite een puur geschenk van God. Het is een cadeau van Hem voor mensen van wie Hij houdt. Dat is zo doorslaggevend dat jouw inspanningen daarmee vergeleken er net zo weinig aan bijdragen als slaap.

Spreuken 10:22 laat zien hoe betrekkelijk ons gezwoeg is: 'Alleen de zegen van de HEER maakt

rijk, zwoegen voegt daar niets aan toe.' Dat betekent echt niet dat lanterfantten prima is. Een paar verzen verderop staat: 'Als azijn voor de tanden, als rook voor de ogen, zo is een luiaard voor zijn meester.'

De HEER geeft zijn lieveling al het nodige in de slaap en tegelijk is luiheid een ramp voor de maatschappij. Psalm 127:2 laat dat staan, maar perkt toch ons zwoegen in. Dat wordt nog duidelijker, als je de tekst iets anders vertaalt. Op het eerste gezicht staat er zoiets als: zo geeft Hij zijn lieveling slaap. Dat vind je terug in de Griekse vertaling van het Oude Testament. Daar staat niet dat God iets in de slaap geeft, maar dat Hij slaap geeft. De slaap is zelf Gods geschenk voor zijn lievelingen.

Dat is een prachtige gedachte, van grote betekenis voor onze werkhouding. God zet ons aan het werk, maar Hij geeft ook slaap. Hij geeft ook de mogelijkheid om het allemaal neer te leggen. Hij geeft een tijd waarin je achterover kunt liggen en het allemaal aan Hem kunt overlaten.

Op mijn werk kom ik vrijwel alleen christenen tegen. Hoe ben ik dan christen op mijn werk? Misschien wel allereerst door mij die houding eigen te maken en die uit te stralen. Hard werken? Prima, maar God geeft ook slaap. Ik moet heel veel doen, maar het hangt niet van mij af. Het resultaat ligt in de handen van de HEER.

*De slaap is zelf **Gods geschenk** voor zijn lievelingen. Dat is van grote betekenis voor onze werkhouding.*

Bid en werk

TEKST: HELEEN SYTSMAN-VAN LOO, EINDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

‘Er komt geen einde aan het aantal boeken dat geschreven wordt’. Als er één terrein is waarvoor deze waarneming van de Prediker geldt, dan is het wel het terrein van leiderschap en management. Laat nou net dat Bijbelboek ook een bron van inspiratie zijn voor levenswijsheid die zeker mensen op verantwoordelijke posities in de samenleving ter harte zouden moeten nemen.

Later zal in dit blad een uitgebreide bespreking volgen van het boek dat Jan Hoogland en Maarten Verkerk schreven voor bestuurders en professionals aan de hand van de levenswijsheid van de Prediker. Daarom volsta ik hier met een vermelding van het boek als zeer aanbevelenswaardig.

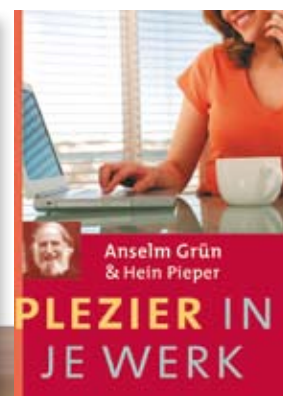
Maandag Twee boeken met een opmerkelijk vergelijkbare titel en onder-titel gaan in op hoe je je als christen op de werkvloer opstelt en profileert. Het boek *Help! Het is weer maandag* van Eddy de Pender gaat voor een groot deel over de worsteling van christenen in een baan. Onderwerpen als hoe verhoudt betaald werk zich tot taken in de gemeente die veel geestelijker van karakter lijken te zijn, de verhouding – vaak de spanning – tussen werk en

privéleven, omgaan met je baas, je collega's, met werkdruk en met de sfeer op je werk worden geïntroduceerd aan de hand van een casus, die in het vervolg van het hoofdstuk van commentaar wordt voorzien.

Het andere maandag-boek heet *Yes!*

't Is weer maandag en is geschreven door Mark Greene, die na een carrière in de reclamewereld de switch maakte naar de theologie. Dit boek gaat vooral over de kansen die er zijn en die je kunt creëren om op je werk te getuigen van Christus. Waarom zouden we het zandingsveld ver weg zoeken of energie steken in het aangaan van relaties met mensen die wonen in de buurt van ons kerkgebouw als het gros van de mensen met wie we werken en dus al een relatie hebben, Christus nog niet kent? Dit boek is ook als e-book te downloaden.

Spiritualiteit Veelschrijver Anselm Grün is benedictijner monnik en bekend auteur van boeken over spiritualiteit. Hij weet als geen ander op een eigentijdse manier de geestelijke dimensie van het leven te verbinden met het leven van alledag. Ook op het terrein van leiderschap en van arbeid laat hij zich niet onbetuigd. Ik noem hier alleen een recent boek uit het grote aanbod aan titels; meer is te vinden op de website <http://www.anselmgrun.net/literatuur.html>. Vorig jaar verscheen ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het CNV het boekje *Plezier in je werk*, door Grün samen geschreven met CDA-politicus en voormalig pastor Hein Pieper. Het boek is een pleidooi voor bezinning en bewustwording in de werksituatie, waardoor de voldoening en het plezier in het werk van jezelf en anderen groeit.

John Temple is gepensioneerd fysicus en senior manager bij een multinational, en is daarnaast altijd actief geweest op het terrein van de praktische theologie. Van zijn hand verscheen vorig jaar bij uitgeverij Kok *God dienen op de werkplek*. De uitgever heeft gelukkig voor een andere omslagafbeelding gekozen dan het oorspronkelijke Engelse boek, waar een graaiende manager op afgebeeld staat. In dit boek gaat Temple op zoek naar de onderliggende stuwende krachten – de ‘natuurwetten’ – van menselijk gedrag en economie. Hij werkt dit uit in een christelijke visie op werken en op zakendoen. Net als het boek van Eddy de Pender is ook dit boek geschikt gemaakt voor bespreking in groepen aan de hand van verwerkings- en discussievragen. De RMU geeft een reeks boekjes uit onder redactie van Peter Schalk met als titel *Christen zijn op de werkvloer* (zie <http://www.rmu.org/webshop>). Onderwerpen die in de reeks aan de orde komen zijn o.a. dilemma's op je werk, zondagsarbeid, de plaats van werk in je leven en het combineren van werk en zorg. Eind vorig jaar bundelde Schalk bijdragen van de hand van dr. Henk van den Belt, dr. Johan Graafland, drs. Rens Rottier, Wim Schalk en Jan Visser in een boekje dat *Christen zijn en leiding geven* heet – het zesde deel in de serie. Niet alle boekjes zijn nog nieuw leverbaar.

Veel lezen mat het lichaam af, is de strekking van de waarschuwing van Prediker. Wat hij nog niet wist, is dat dat nog veel sterker geldt voor surfen op internet. Ik geef hier een aantal tips voor websites die de moeite waard zijn om eens te bezoeken als je meer wilt lezen over of deel wilt nemen aan activiteiten rond het thema christen zijn op je werk. Elke website biedt vervolgens weer talloze links naar andere websites, zoals dat gaat op internet.

www.bedrijfsgebed.nl;
www.christenzijnopjewerk.nl;
www.geloofinjewerk.nl;
www.gelovenopmaandag.nl;
www.cgm.v.nl;
www.impactnetwerk.nl

Ik licht er eentje uit. Bedrijfsgebed.nl is een site die bedoeld is om christenen te steunen in hun werksituatie. Op de site staat veel relevante praktische informatie, zoals de lijst van honderd netwerken van christen-professionals, de lijst met bijna driehonderd bidstondsgroepen bij 180 bedrijven en organisaties in Nederland en België, veel praktische tips, 250 links, een agenda, een boekenlijst met meer dan dertig Nederlandstalige boeken, informatie over Alpha op de werkplek en Business Alpha, een overzicht van publicaties over Bedrijfsgebed en christen zijn op je werk, en de Posters bedrijfsgebed.

Jan Hoogland & Maarten Verkerk, *Prediker voor managers. Levenswijsheden voor bestuurders en professionals*. Kampen (Kok/Ten Have), 2010. 171 pagina's, € 18,90.

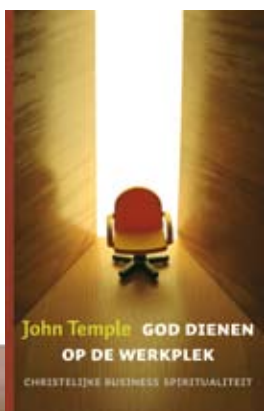
Eddy de Pender, *Help! Het is weer maandag! Christen zijn op je werk*. Amsterdam (Buijten&Schipperheijn), 2006. 152 pagina's, € 15,90.

Mark Greene, *YES! 't is weer maandag. Christen zijn op je werkplek*. Heerenveen (Medema), 2006. 240 pagina's, € 15,95.

Anselm Grün & Hein Pieper, *Plezier in je werk*. Kampen (Kok/Ten Have), 2010. 144 pagina's, € 19,90.

John Temple, *God dienen op de werkplek. Christelijke business spiritualiteit*. Kampen (Kok), 2010. 160 pagina's, € 20,30.

Peter Schalk (red.), *Christen zijn en leiding geven*. Heerenveen (Groen), 2010. 102 pagina's, € 9,95.

Christen-zijn dat doe je niet, dat ben je

TEKST: GERT ZOMER, PREDIKANT TE KAMPEN-NOORD ///

Hoe verschillend kunnen mensen zijn! De een spreekt frank en vrij over God op z'n werk; de ander is bang dat hij verkeerde dingen zegt over God en zegt dus maar helemaal niks. Voor de één is christen-zijn vooral een kwestie van levensstijl: niet vloeken, geen schuine moppen vertellen, niet roddelen; de ander vindt dat hij als christen niet zoveel verschilt van zijn niet-christelijke collega's. Dat zijn ook nette, aardige mensen. De één bidt wel in de kantine; de ander heeft het nooit gedaan en durft er nu niet meer aan te beginnen.

Deze en andere verschillen kwamen naar voren in een onderzoekje onder een twaalf-tal willekeurig gekozen gemeenteleden. Christennetwerk GMV vroeg de kerken om op zondag 7 november 2010 aandacht te geven aan het thema 'christen-zijn op je werk'. Over dat christen-zijn kan een fulltime gemeentepredikant doorgaans wel het een en ander zeggen. Maar wat voor zicht heb je van achter je bureau op de werkvloer waar je gemeenteleden hun christen-zijn proberen vorm te geven?

Schuldgevoel Via de mail heb ik toen een aantal mensen de vraag voorgelegd: waar loop je tegenaan als christen op je werk?

In de antwoorden viel mij allereerst de gretigheid op waarmee de meesten reageerden. Het was net alsof ze er al jaren op hadden gewacht om aan iemand hun ervaringen te vertellen. Iets van: eindelijk eens iemand die in mijn verhaal geïnteresseerd is!

In de tweede plaats bleek geen verhaal gelijk te zijn. Dat had misschien ook te maken met de variatie aan beroepen van de ondervraagden. Onder hen bevonden zich onder anderen een filiaalleider van een supermarkt, een kraamverzorgster, een leraar in het gereformeerd voortgezet onderwijs (waar het niet vanzelfsprekend is om christen te zijn!) en een medewerkster in een kringloopwinkel, om een paar uitersten te noemen.

Overigens zijn het niet alleen problemen waar christenen op hun werk tegenaan lopen. Veel christenen kunnen ook gewoon blij, dankbare medemensen zijn, die veel respect ontmoeten van collega's, ook wanneer zij in gedrag of woorden voor hun overtuiging uitkomen.

Inhoudelijk ontdekte ik de volgende lijnen in de reacties, die ook tijdens de preek breed herkenning opriepen in de gemeente.

Allereerst blijkt er bij veel christenen een schuldgevoel te zijn over het feit

dat ze er 'eigenlijk meer van zouden moeten laten zien of van zouden moeten zeggen dat ze geloven'. Ze voelen een druk vanuit het geloof – genoemd worden traditie, kerk, prediking, opvoeding – waar ze niet aan voldoen en voelen zich dus chronisch tekortschieten. Een tweede vraag die veel christenen zich stellen is waarin je als christen eigenlijk het verschil maakt. Niet-christenen zijn vaak ook vriendelijk, eerlijk, bewogen, zorgzaam, zuinig op milieu. Of, misschien eerlijker om te zeggen, niet-christenen zijn daarin vaak ook een voorbeeld!

In de derde plaats ervaren diverse mensen een spanning tussen aan de ene kant gewoon mens en collega te zijn en aan de andere kant het gevoel wereldvreemd te zijn als je je echt als christen profileert.

In de vierde plaats signaleerde ik een breed gedragen moeite in het omgaan met onrechtvaardigheid op de werkvloer, bijvoorbeeld als een collega gekleineerd wordt door de chef terwijl

*‘Wie de grote
hemelburger Jezus
Christus navolgt,
is geïnteresseerd in
zijn medemensen
en wat hen bezielt’*

jij wel verder moet en afhankelijk bent van diezelfde chef.

Tenslotte gaf een aantal mensen aan het moeilijk te kunnen verkroppen wanneer christelijke collega’s, broeders en zusters in het geloof, niet thuis geven als het er op aan komt, bijvoorbeeld in discussies over werken op zondag, waarbij zij zelf een principieel standpunt innemen, maar andere christenen ogenschijnlijk gemakkelijk water bij de wijn doen.

Hemelburger Voor de preek koos ik als tekst Filippenzen 3 : 20: ‘Maar wij hebben ons burgerrecht in de hemel, en van daar verwachten wij onze redder, de Heer Jezus Christus.’

Ik werkte met een preekvoorbereidingsgroep. Dat is een groep mensen die mij de gedachten en gevoelens doorgeeft die een preektekst bij eerste lezing oproept, zodat ik weet wat de woorden van de tekst met een hoorder/lezer doen. Deze tekst deed bij hen het nodige stof opwaaien. Een reacties was:

‘Wat vervelend dat je deze tekst uitkiest bij het onderwerp ‘Christen zijn op je werk’. Ik doe juist elke dag mijn best zoveel mogelijk aansluiting te vinden bij mijn collega’s en probeer een van hen te zijn en niet in mijn hoekje met een boekje te zitten of er arrogant boven te staan omdat ik wel weet hoe de wereld in elkaar zit. Want ik ben al anders genoeg omdat ik geen tv heb, geld weggeef met slechts één inkomen, vrijwilligerswerk doe en ChristenUnie stem. En daar hebben we leuke gesprekken over, maar ik wil geen wereldvreemd mens zijn.’

Dan weet je dus meteen waar je met je preek op in moet gaan! Ik heb in mijn preek vooral ingezet op het motto ‘Christen-zijn, dat doe je niet, dat ben je!’ Schuldgevoel, het voornaamste probleem dat ik tegenkwam, ontstaat namelijk als je denkt dat je er te weinig aan doet. Maar als christen-zijn vooral iets is van wie je bent, je identiteit die je in Christus ontvangt, is dat niet iets om je voor te schamen. Je hoeft je toch

niet voor jezelf te schamen? Vervolgens heb ik wat gezegd over hoe je als hemelburger juist niet wereldvreemd kunt zijn. Wie de grote hemelburger Jezus Christus navolgt, is geïnteresseerd in zijn medemensen en wat hen bezielt. Je gaat naast hen staan en voelt je verantwoordelijk voor de wereld waar je in leeft. Ik ben geëindigd waar Paulus ook mee eindigt in de preektekst: de verwachting van de verlossing. Dat betekent dat niemand mag verwachten dat wat je laat zien van je christen-zijn nu al volmaakt is. Dat bevrijdt je van krampachtig je best doen en zorgt voor ontspannen christenen op de werkvloer. Een hemelburger heeft wat om naar uit te zien!

Na afloop hebben we in een preekverwerking nog heel wat nagepraat en algemeen was de conclusie dat deze aanpak zeer de moeite waard was. Het bemoedigde, stimuleerde en gaf veel inzicht in waar ieder door de week mee bezig is. En dat laatste was vooral voor deze prediker een belangrijke les!

Wat kenmerkt gezond christelijk leiderschap en hoe kun je daarin groeien?

TEKST: PAUL DONDERS /// FOTO: GERT-JAN VEENSTRA

Leidinggevend zijn bij uitstek verantwoordelijk voor het ontwikkelen van een gezonde cultuur waar groei wordt gestimuleerd. Groeien in gezond leiderschap betekent groeien in een leiderschapsstijl die op die van Christus lijkt.

Er zijn vier gebieden die bij gezond leiderschap in balans moeten zijn:

- Individualiteit en gemeenschap: het individu krijgt in de gemeenschap een unieke plek en kan zijn unieke bijdrage leveren. Tegelijkertijd wijden alle individuen zich toe aan de ander en geven hem ook de ruimte om tot ontplooiing te komen.
- Karakter en competentie: leidinggevend met veel competentie en weinig karakter zullen mensen en organisaties misbruiken. Leidinggevend met een uitmuntend karakter maar te weinig competentie, zullen vaak twee keer zo hard werken en toch in een burnout terecht komen.

- Mensgericht en resultaatgericht: de mensgerichte leidinggevende is geneigd te geloven dat gelukkige medewerkers automatisch positieve resultaten behalen. En toch zien we veel voorbeelden waar 'zeer gelukkige organisaties' toch helemaal failliet gaan. Dus beide richtingen zijn noodzakelijk.
- Authentiek en rolbewust: gezond is als een leidinggevende allereerst zichzelf kent en zichzelf leidinggeeft en daardoor authentiek blijft, om vervolgens de verschillende rollen in te nemen die van hem/haar verwacht worden.

Jezus Christus leefde op al die terreinen in balans. Hij wist als geen ander wie Hij was en wat zijn herkomst was. Hij hield vast aan zijn roeping. Hij leefde voortdurend dicht bij zijn Vader en Hij kon alle aardse en hemelse macht hanteren zonder slaaf te worden van de macht zelf. Er zat geen ruimte tussen

zijn boodschap en zijn leiderschapsstijl: 'He walked the talk!'

Jezus integreerde twaalf moeilijke mensen tot zijn team. Hij is het toonbeeld van de goede herder. Hij investeert zijn eigen leven voor dat van zijn schapen. Hoe Jezus omging met mensen is ongekend. Zijn sociale netwerk was immens, en Hij was niet bang mensen te confronteren. Hij was uitmuntend in het uitdagen en coachen, zoals in zijn omgang met Petrus. Geen leider die zo innovatief en visionair was als Hij. Hij wist duidelijk hoe Hij zijn team moest uitzenden, Hij gaf hun de juiste uitdagingen: maak alle naties tot mijn discipelen!

Wanneer je als leider balans vindt in gezond leiderschap, ontwikkel je een leiderschapsstijl die steeds meer is gebaseerd op die van Christus. Het is daarom zeer de moeite waard om het leven van Christus en zijn inzicht en lessen te bestuderen. Gezonde leidinggevend bouwen gezonde organisaties en gezonde gemeenschappen.

Gezonde groei leidt tot bloei en vruchten ///

Paul Donders wordt in het schrijven van zijn managementboeken en het geven van managementcursussen sterk geïnspireerd door Jezus Christus. Onlangs verscheen van hem samen met Jaap Ketelaar Gezond leiderschap in de kerk, een praktisch en gedegen boek om leiderschapsstructuur te evalueren en te verbeteren, gebaseerd op Bijbelse principes en op actuele literatuur over leiderschap.

Dit artikel is eind vorig jaar als deel 1 van een serie artikelen over leiderschap verschenen in het ND. De hele serie is te lezen op de website van christennetwerk GMV.

CONFERENTIE OVER M/V IN DE KERK

Een van de thema's die op de Generale Synode Harderwijk 2011 aan de orde komt, is: M/V in de kerk. Ter voorbereiding op de behandeling van dit thema is een conferentie georganiseerd in samenwerking met de deputaten M/V in de kerk. Doel van deze conferentie over M/V in de kerk is: de knelpunten verhelderen. Deze conferentie zal plaatsvinden op zaterdag 19 maart 2011 van 10:30 tot 14:30 in de Petrakerk, Busken Huetlaan 2, Harderwijk. Voor koffie, thee en een lunch wordt gezorgd. Bij deze conferentie zijn naast de synodelen ook de kerkleden van harte welkom. Kosten: € 10,- per persoon.

Aan deze conferentie wordt medewerking verleend door:

- Drs. Myriam Klinker-De Klerck (als aio verbonden aan de TU Kampen). Een studie van haar hand is aangeboden aan de synode. Deze studie is onlangs onder de titel *Als vrouwen het Woord doen. Over Schriftgezag, hermeneutiek en het waarom van de apostolische instructie aan vrouwen*, gepubliceerd in de TU bezinningsreeks.
- Prof. dr. Erik de Boer (als docent verbonden aan de TU Kampen en redacteur van De Reformatie). Hij heeft een aantal jaren geleden een pleidooi gevoerd voor een vrouwelijk ambt in de kerk, in een publicatie met als titel *Zij aan zij*.
- Drs. Almatine Leene (als docent verbonden aan de GH Zwolle). Ze bereidt aan de Universiteit van Stellenbosch Zuid-Afrika een proefschrift voor over het thema *Mannen en vrouwen in de kerk*.

Inschrijving

Het is noodzakelijk dat deelnemers zich vooraf inschrijven via synode@gkv.nl. U kunt daar ook uw reacties, vragen en suggesties naartoe sturen. Maak uw inschrijving compleet door overmaking

van € 10,- p.p. over op gironummer 510 91 98 t.n.v. L. Postma-Douma (e/o H.A. Postma) o.v.v. 'conferentie 19 maart'. De inschrijving sluit op zaterdag 12 maart.

PANEL PRESENTIE – OPROEP VOOR DE BIDDAG

Het Panel Presentie, een platform binnen de gereformeerde gezindte dat gericht is op het uitdragen van Bijbels genormeerde standpunten in de samenleving, wil graag het volgende onder uw aandacht brengen. Binnen het Panel Presentie zijn diverse onderwerpen continue aan de orde. Die onderwerpen worden ook gedeeld in andere samenwerkingsverbanden, zoals het Platform Waarden en Normen, de Stuurgroep (homo)seksualiteit van de VGS, en het Platform Zorg voor Leven. Het gaat om de volgende thema's:

Seksualiteit: Het heilzame zevende gebod wordt in onze samenleving met voeten getreden. Een oproep tot terugkeer naar Gods geboden wordt afgedaan als betuttelend; het zou geen recht doen aan het recht van elk individu op ontplooiing.

Gelijkheidsdenken: Art.1 van de grondwet, het zogenaamde antidiscriminatie beginsel, is tegenwoordig verheven tot een soort superartikel. Dit heeft consequenties voor andere grondwettelijke vrijheden zoals de vrijheid van godsdienst, van vereniging en van onderwijs.

Vrijheid van onderwijs: het bestaansrecht van het christelijk/reformatorisch onderwijs staat regelmatig ter discussie.

Leven en dood: de eerbied voor het leven staat onder druk, met als gevolg een schrikbarende abortus- en euthanasiepraktijk in Nederland.

Zondag: de zondag wordt steeds minder geëerbiedigd als rustdag in dienst van de Heer. Dat heeft gevolgen voor vele sectoren in het maatschappelijk leven, maar ook voor de positie van christenen.

Uit deze voorbeelden (er zijn er meer te

noemen) wordt duidelijk dat Nederland zich in woord en daad afwendt van de Tien Geboden. Vanuit het Panel Presentie ontstond de diepe behoefte om een oproep te laten uitgaan naar de kerken om met het profetisch getuigenis van de kerk Gods geboden te proclameren als oproep tot bekering en geloof, en de mogelijkheid tot verlossing van de macht der zonde door het werk van de Heer Jezus Christus. Aan die proclamatie is onlosmakelijk verbonden het gebed om vergeving, om verzoening, om terugkeer naar de Heer en zijn dienst. Vandaar dat het Panel Presentie de kerken oproept om in de biddagdiensten deze nood ook te gedenken, in de prediking of in de gebeden.

P. Schalk (voorzitter Panel Presentie).

BENOEMING JAN DE JONG, TU KAMPEN

De Raad van Toezicht van de Theologische Universiteit te Kampen (Broederweg) heeft drs. Jan de Jong MCM CMC (1953) te Ede benoemd als lid van het College van Bestuur van de universiteit naast de rector die tevens voorzitter van het college is.

De Jong neemt de portefeuille organisatie en bedrijfsvoering voor zijn rekening. Hij zal in een formatie van 0.4 fte werkzaam zijn. Daarnaast blijft hij als senior-consultant in dienst bij Ordina (Nieuwegein).

Jan de Jong is voor de universiteit geen onbekende. Hij lichtte in 2007 vanuit Ordina de organisatie van de universiteit door. Vervolgens maakte hij deel uit van de TU-strategiegroep en was hij betrokken bij de totstandkoming van de strategienota 'Dienstbaar en wendbaar' (2009). Vanaf eind augustus 2010 fungeerde hij reeds ad interim als tweede lid van het College van Bestuur, als opvolger van Nico Versteeg RA. De Raad van Toezicht spreekt de wens en het vertrouwen uit dat De Jong onder Gods zegen op constructieve wijze zal bijdragen aan het bestuur en de ontwikkeling van de universiteit in de komende jaren.

STA OP EN SCHITTER!

Christennetwerk gmv organiseert op 15 april a.s. een vrouwencongres onder de titel: 'Sta op en schitter! De toekomst begint vandaag.' Het congres biedt inspiratie en concrete vaardigheden om op een heel ontspannen manier toe te werken naar jouw persoonlijke toekomst. Om tot je recht te komen zoals God je heeft gemaakt.

's Morgens houdt Carianne Ros (christen-therapeut en life coach) een lezing. Hierin legt zij de basis voor het denken over jezelf en jouw toekomst en hoe je daarmee om kunt gaan. En ook welke rol God daarin

heeft. Vragen die daarbij spelen zijn:

Wat is nu echt belangrijk in het leven?

Wat past bij mij? Hoe ga ik om met mijn omgeving?

's Middags maken de deelnemers in twee workshoprondes zich praktische vaardigheden eigen, die nuttig zijn voor het werken aan de toekomst: organiseren en assertiviteit. Ze kunnen ook inzoomen op hun eigen positie in de verdieping met Carianne of door met elkaar in gesprek te gaan en ervaringen uit te wisselen tijdens de gesprekswandeling.

Ook voor individuele vragen is ruimte: ledenadviseurs van christennetwerk|gmV zijn op de dag aanwezig met een vraag-

baak. Hier kunnen deelnemers direct hun vragen stellen over de praktische kanten van hun toekomstplannen, in relatie tot werk en inkomen, bijvoorbeeld; 'Ik wil een eigen bedrijf beginnen, maar waar begin ik?' Of: 'Ik wil graag een tijdje onbetaald verlof, om na te denken over de toekomst. Kan dat zomaar?'

Om het programma compleet te maken is er ruimte voor ontmoeting, gezelligheid en lekker eten en drinken.

Vrijdag 15 april 2011; 10.00-18.00 uur in Congrescentrum De Werelt, Lunteren.

Aanmelden via www.cgmV.nl.

Beroepen

Te Loppersum en Westeremden:

G.J. Pruijssen te Bergen op Zoom (gedetacheerd te Loppersum-Westeremden), die dit beroep heeft aangenomen.

Te Amersfoort-De Horsten, te Emmen en te Schildwolde: J. Haveman te Hattem-Noord.

Te Bunschoten-Oost: A. van der Lugt te Almkerk-Werkendam, die dit beroep heeft aangenomen.

Te Bodegraven: kandidaat E.B. Buitendijk te Berkel en Rodenrijs.

Beroepbaar op grond van artikel 8 kerkorde:

E.B. Buitendijk te Berkel en Rodenrijs, tel: 010 5118362, e-mail: ed.buitendijk@hotmail.com (verbeterd bericht).

Beroepbaar

Kandidaat G.W. Kroeze te Rotterdam, e-mail: gwkroeze@hotmail.com.

Overleden

Op 7 jan. jl. overleed ds. Jac. van Nieuwkoop. Hij werd geboren op 17 april 1913 in Rijsburg. Hij studeerde theologie in Kampen en werd in 1938 gereformeerd predikant te Anna-Paulownapolder. Daarna stond hij te Ulrum (1943), waar hij in 1945 overging naar de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. Vervolgens stond hij te Amsterdam (1946), Scheveningen (1955) en Rotterdam-Delfshaven (1971). Ds. Van Nieuwkoop ging in 1978 met emeritaat.

Jubiläum

Kampen, 16 februari jl.: vijftig jaar predikant: prof.dr. A.L.Th. de Bruijne (1959).

Bergentheim, 23 februari: vijftig jaar predikant: ds. J. Zwart (1952).

UIT DE KERKEN ///

Hij nam het kruis en ging... 40 dagen de weg van Jezus volgen

Een prachtig boek om samen met uw gemeente, groeigroep, gezin of gewoon voor uzelf de veertigdagentijd zinvol in te vullen.

Geschreven door **Meint R. van den Berg** en bewerkt door **Reinier Sonneveld**.

De laatste 24 uur voor Jezus' sterven zijn dramatisch geweest. Ds. Van den Berg verdiepte zich in de concrete situatie waarin Jezus verkeerde. Hij schreef daarover een boek onder de titel *Via Dolorosa*. Zijn schets is door Sonneveld bewerkt tot een prachtig meditatief boek voor de veertigdagentijd. Met gebeden, vragen, foto's. Uitgebreid met de paasweek.

180 pag., € 10,00. Bij afname van 10 exx. € 9,50, bij 30 exx. € 9,00 en vanaf 100 exx. € 7,00.

Download (www.buiten-motief.nl) of vraag per e-mail (verkoop@buiten.nl) een pdf van pag.1- 25.

Buiten & Schipperheijn Motief

www.buiten.nl – in de boekwinkel

